

А.Н.Құлажанова*

Құқық магистрі, аға оқытушы
Еуразиялық технологиялық университеті
Алматы, Қазақстан
kulazhanova.a@etu.edu.kz

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ АЗАМАТТЫҚ ҚҰҚЫҚ ОБЪЕКТІСІ РЕТІНДЕ

Аңдатпа. Мақалада жасанды интеллект азаматтық құқықтың объектісі деген гипотеза, сондай-ақ «жасанды интеллект» және «жасанды интеллект технологиялары» терминдеріне салыстырмалы-құқықтық талдау жасалады. Жасанды интеллекттің құқықтық мәртебесін айқындауға қатысты бөлігінде азаматтық-құқықтық заңнаманы жетілдіру бойынша ұсыныстар әзірленді және ұсынылды.

Зерттеу азаматтық құқық тұрғысынан қазіргі қоғамдағы жасанды интеллекттің рөлін талдауды ұсынады. Жұмыс автономды жүйелердің әрекеттері, деректерді қорғау, авторлық құқық және шарттық қатынастар үшін жауапкершілікті қоса алғанда, әртүрлі салаларда жасанды интеллектті пайдаланудың құқықтық аспектілерін талқылайды. Автор инновациялар мен азаматтар мен компаниялардың мүдделерін қорғау арасындағы тепе-теңдікті қамтамасыз ете отырып, технологиялардың жылдам дамуына құқықтық нормаларды әзірлеу және бейімдеу қажеттілігін атап көрсетеді. Зерттеу жасанды интеллекттің қазіргі құқықтық кеңістікке әсерін түсінуге мүмкіндік береді және заң шығарушылар мен заңгерлерге ұсыныстар ұсынады.

Тірек сөздер: жасанды интеллект, жасанды интеллект технологиялары, жасанды интеллект жүйесі, ЭЕМ арналған бағдарламалар, азаматтық құқық объектілері, зияткерлік меншік құқығы.

Кіріспе. Жасанды интеллектті (ЖИ) дамытудың 2024-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының жобасында жасанды интеллект технологияларын дамыту мен пайдалануға байланысты туындайтын қоғамдық қатынастарды реттеудің кешенді жүйесін құруды қамтитын Қазақстан үшін жасанды интеллектті дамытудың міндеттері айқындалған. Доктринаны, азаматтық заңнаманы және отандық цивилистикадағы құқық қолдану практикасын дамытудың осы кезеңінде қоғамдық қатынастарды реттеу жүйелерінің бірі ретінде азаматтық құқық объектілері жүйесіндегі жасанды интеллекттің орны туралы мәселені зерттеу ерекше өзекті болып табылады.

Жасанды интеллектті енгізу бойынша алғашқы қадамдар «Цифрлық

Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасымен қаланды және денсаулық сақтау саласына бағытталды. Жекелеген іс-шаралар «Цифрландыру, ғылым және инновация есебінен технологиялық серпіліс» ұлттық жобасы шеңберінде көзделді.

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі ұлттық даму жоспары және цифрлық трансформация, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен киберқауіпсіздік саласын дамытудың 2023 - 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы сияқты бірқатар стратегиялық құжаттарда жасанды интеллект бағыты бойынша кейбір міндеттер мен іс-шаралар айқындалған.

Oxford Insights жүргізген Үкіметтің 2023 жылға арналған жасанды интеллектке дайындық индексіне сәйкес,

Қазақстан 193 елдің арасында 72-орында, сондай-ақ Үндістан мен Түркиядан кейін оңтүстік және Орталық Азия бойынша өңірлік рейтингте 3-орында тұр [1].

Зерттеу шарттары мен әдістері. Жасанды интеллекттің құқықтық жағдайын зерттеумен айналысатын заңгер ғалымдардың пікірлерін зерттеу кезінде салыстырмалы құқықтық әдіс қолданылды.

Ресми-құқықтық әдісті қолдана отырып, азаматтық-құқықтық заңнамадағы жасанды интеллекттің орнын құқықтық анықтауға қатысты проблемалық мәселелер зерттелді.

Зерттеу нәтижелерін талқылау. Отандық заң ғылымында жасанды интеллекттің құқықтық мәртебесін зерттеуге арналған ғылыми жұмыстар жеткілікті. Мысалы, В. Т. Конусованың жұмысында азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға, олардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге баса назар аударып отырып, жаңа технологиялардың дамуына және ЖИ саласындағы прогреске ықпал ететін теңдестірілген модель құру мақсатында этикалық принциптерді, стратегиялық құжаттар мен заңнамалық реттеу модельдерін әзірлеу тәсілдеріне талдау жасалады [1].

В. Симонова, А. Сейітова және Ж. Әубәкірдің зерттеуінде Қазақстанда және шетелде жасанды интеллектті құқықтық реттеудің ерекшеліктері қарастырылады [2].

Сондай-ақ, А.О. Тұрғанбаевтың мақаласы мемлекеттік басқарудағы стратегиялық жоспарлауда жасанды интеллект технологияларын және басқа да жаңа технологияларды қолданудың құқықтық негіздері мен құқықтық аспектілерін зерттеуге арналған [3].

Ресейлік ғалымдар жасанды интеллекттің құқықтық мәртебесіне ерекше назар аударады. Мысалы, А. И.

Балашова өзінің ғылыми мақалаларында жасанды интеллект қызметінің нәтижелерінің құқықтық мәртебесін анықтауға тырысады [4, 90-98 беттер; 2, 190-206 бб.].

Е. П. Сесицкийдің диссертациялық зерттеуінде ЖИ жүйелері қызметінің нәтижелерін құқықтық қорғауға қатысты мәселелер қозғалады [5, 49 б.].

П. М. Морхаттың диссертациялық зерттеуі жасанды интеллекттің заңды тұлғасы туралы мәселені зерттеуге және оның зияткерлік меншік құқығы саласындағы орнын анықтауға арналған [6, 52 б.].

С. А. Соменков өз жұмысында жасанды интеллект жасаған туындылардың авторлығын анықтау мәселелеріне байланысты мәселелерді, сондай-ақ жасанды интеллект объектілер санатынан құқық субъектілері санатына ауыса ала ма, жоқ па, соны талдайды [7, 75-85 бб.].

Азаматтық құқық объектілері жүйесіндегі жасанды интеллекттің орнын анықтауға бағытталған арнайы зерттеулер отандық цивилистикалық ғылымында жоқ екенін атап өткен жөн.

«Жасанды интеллект» және «жасанды интеллект технологиялары» санаттарына келетін болсақ, заң ғылымында оларды түсіндірудің әртүрлі тәсілдері ұсынылады. Қазіргі уақытта мемлекеттер мен ғылыми қоғамдастық арасында «жасанды интеллект» терминінің бірыңғай заңды анықтамасы бойынша консенсус жоқ. Мысалы, АҚШ-та 2020 жылы келесі анықтама қабылданды: адам анықтайтын тапсырмалар жиынтығы үшін нақты немесе виртуалды ортаға әсер ететін болжамдар, ұсыныстар немесе шешімдер қабылдай алатын машина жүйесі. ЕО-да жасанды интеллект туралы заң жобасы (Artificial Intelligence Act) ЖИ-ге жоғарыдағы анықтамаға ұқсас анықтаманы ұсынады: адам анықтайтын

тапсырмалар жиынтығы үшін ол өзара әрекеттесетін ортаға әсер ететін мазмұн, болжамдар, ұсыныстар немесе шешімдер сияқты нәтижелер шығара алатын бағдарламалық жасақтама [8].

Қазақстандық заңнамада қазір «жасанды интеллект» ұғымы жоқ — алайда оған жақын «интеллектуалды робот» деген тұжырым бар. Заңнамаға сәйкес, бұл қабылданған және танылған сыртқы ортаны ескере отырып, белгілі бір әрекетті немесе әрекетсіздікті орындайтын автоматтандырылған құрылғы [9].

Саясаттанушы Г. Әбішевтің пікірінше, келесі тезис ерекше қызығушылық тудырады: «жасанды интеллект-бұл математиканың, логиканың, эволюцияның іргелі заңдарына негізделген технологиялық шешім» [10].

Кейбір авторлар жасанды интеллектті есептеу қуаты бар күрделі кибернетикалық жүйе ретінде қарастырады, оның субстантивтілігі, автономиясы, когнитивтік қабілеті, бейімделгіштігі және адамның когнитивтік функциялары мен тәжірибесін эмуляциялау қабілеті бар [11, 91-109 бб.].

Жоғарыда келтірілген көзқараспен келісу қиын, өйткені «жасанды интеллект» және «жасанды интеллект технологиялары» ұғымдарын заңнамалық тұрғыдан бекіту қажет.

Бұл категориялар бір-бірімен тығыз байланысты, бірақ әлі де кейбір айырмашылықтары бар, олар «жасанды интеллект» термині компьютерлік жүйелер мен бағдарламалардың адамның интеллектуалды функцияларына еліктеу қабілетін сипаттайтын кең мағынаға ие (мысалы, оқу қабілеті, талдау және т.б.).

Өз кезегінде, жасанды интеллект технологиялары — бұл жасанды интеллектті құру және жүзеге асыру

үшін қолданылатын нақты әдістер, құралдар мен алгоритмдер. Мұндай технологияларға интеллектуалды қабілетті қажет ететін тапсырмаларды орындауға мүмкіндік беретін компьютерлерге (компьютерлерге) арналған бағдарламалар мен алгоритмдер кіреді. Бұл бағдарламалар деректердің үлкен көлемінде оқытылады және жаңа жағдайларға бейімделе алады, бұл оларды әртүрлі мәселелерді шешудің қуатты құралына айналдырады.

ҚР Азаматтық кодексінде «жасанды интеллект» және «жасанды интеллект технологиялары» азаматтық құқық объектісі ретінде қарастырылмаған, олар шығармашылық зияткерлік қызметтің объективті нәтижелері санатына жатады [12]. «Жасанды интеллект» пен «жасанды интеллект технологияларын» ЭЕМ арналған бағдарламалар санатына қосу дұрыс болар еді, ал компьютерлерге арналған бағдарламалар азаматтық құқық объектісі ретінде шығармашылық интеллектуалды қызметтің объективті нәтижелерін санаттан бөліп алу керек.

Айта кету керек, жасанды интеллекттің ЭЕМ арналған бағдарлама ретіндегі ерекшелігі — жасанды интеллект жұмыс істейтін ЭЕМ арналған бағдарламаның бағдарламалық коды уақыт өте келе ұлғаюы және дамуы мүмкін. Бұл процесс әдетте өнімділікті жақсарту, шешім қабылдаудағы дәлдікті арттыру, жаңа мүмкіндіктерді қосу немесе өзгеретін жағдайлар мен талаптарға бейімделу мақсатында бағдарламалық құралды «әзірлеу» немесе «жаңарту» деп аталады.

ЖИ бағдарламалық коды өзін-өзі оқыту кезінде өздігінен өспейді. Жасанды интеллект машиналық оқыту процестері арқылы өз дағдыларын жетілдіруге және жаңа деректер мен жағдайларға бейімделуге қабілетті, бірақ бұл өзгерістерді әдетте әзірлеушілер

жаңа деректер мен алгоритмдер негізінде енгізеді.

Жасанды интеллект үлкен көлемдегі деректерден сабақ ала алады, бұл оның қабілеттерін жақсартуға және дәлірек шешім қабылдауға мүмкіндік береді. Алайда, бағдарламалық жасақтама кодына құрылымдық өзгерістер енгізу немесе жаңа мүмкіндіктер қосу үшін адамның араласуы қажет. Әзірлеушілер жасанды интеллектті жақсарту үшін жаңа зерттеулер мен деректерді қолдана алады, содан кейін бағдарламалық жасақтаманың жаңартылған нұсқаларын шығарады.

Демек, жасанды интеллект оқу арқылы өзінің қабілетін жақсартуға қабілетті болғанымен, жасанды интеллекттің бағдарламалық кодын дамыту әдетте әзірлеушілердің қатысуын талап етеді. Бұл үздіксіз жетілдіру және жаңарту процесі жасанды интеллектті жаңартып отырудың және оның жаңа қиындықтар мен міндеттерге бейімделу қабілетін қамтамасыз етудің маңызды аспектісі болып табылады.

Л. Ю. Василевская өз жұмысында жасанды интеллект аппараттық бөліктен бөлек өмір сүре алмайтындығын баса айтады [13, 197 б.]. Мұнда әрбір роботтың интеграцияланған жасанды интеллектке ие емес екенін және адамның тікелей қатысуынсыз әртүрлі интеллектуалды тапсырмаларды автоматтандыруға және орындауға арналған алгоритмдердің, бағдарламалар мен жүйелердің әрбір кешені міндетті түрде робототехникалық құрылғылармен немесе басқа да материалдық тасымалдаушылармен байланысты емес екенін түсіну маңызды.

А. И. Балашова өз мақаласында жасанды интеллект жүйесіне келесі объектілер кіреді: жасанды интеллекттің өзі; оны жасау үшін қолданылатын технологиялар; ол іске асырылатын

құрылғылар және оның қызметінің нәтижелері. Олардың ішінде жасанды интеллект құрылғылары неғұрлым нақты заңды мәртебеге ие және азаматтық құқықтардың қолданыстағы жіктелуіне сәйкес заттар режиміне жатады [5, 91-98 бб.].

«Азаматтық айналымды цифрландыру: «жасанды интеллект» пен «цифрлық» субъектілердің құқықтық сипаттамасы (цивилистикалық зерттеу)» жұмысында авторлар жасанды интеллект жүйесі «ЭЕМ арналған бағдарламалар» санатына жатпайды деген дәлелді негіздейді, өйткені авторлардың пікірінше, мұндай жүйелер жұмыс істеуге арналған мәліметтер мен командалар жиынтығымен шектелмейді. Компьютер, яғни, олардың бағдарламалық компоненті ғана емес, сонымен қатар деректерді өңдеу және шешімдерді іздеу процестері мен қызметтері де бар, осыған байланысты жасанды интеллект жүйесін ҚР Азаматтық кодексінің 125-бабында көзделген күрделі интеллектуалдық меншік объектілері санатына жатқызу керек [12].

Бұл жағдайда зерттеу авторларының жоғарыда аталған пікірімен толық келісу мүмкін емес, өйткені этимологиялық талдау нәтижесінде деректерді өңдеу қызметі деректердің әртүрлі аспектілерін өңдеу және басқару үшін ұсынылған бағдарламалық шешімді түсінуі керек. Бұл қызметтер деректерді жинау, сақтау, талдау, түрлендіру және визуализация процестерін қамтуы мүмкін және пайдаланушылар мен басқа қолданбалар үшін деректерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Өз кезегінде, шешім іздеу қызметін деректерді талдау процесін жүзеге асыруға және ақпараттандырылған шешімдер қабылдауға көмектесетін ақпарат немесе ұсыныстар беруге арналған бағдарламалық құрал деп

түсіну керек. Бұл қызметтер пайдаланушыға ең жақсы әрекетті немесе шешімді анықтау үшін қажетті ақпаратты беру үшін деректерді талдау, жасанды интеллект немесе машиналық оқыту әдістері мен алгоритмдерін пайдалана алады.

Осылайша, деректерді өңдеу және шешімдерді іздеу процестері мен қызметтері компьютерлерге арналған бағдарламалық шешімдер болып табылады. Бұл қызметтерге деректерді өңдеуге және талдауға, сондай-ақ шешім қабылдау үшін ақпарат немесе ұсыныстар беруге арналған әртүрлі бағдарламалық қамтамасыз ету, құралдар мен алгоритмдер кіреді.

Жүргізілген талдау нәтижесінде жасанды интеллект пен жасанды интеллект технологиялары мәні бойынша компьютерлерге арналған бағдарламалар болып табылады, оларды авторлық құқықпен қорғалатын зияткерлік меншік объектілері санатына жататын азаматтық-құқықтық қатынастардың объектілері ретінде қарастыруға болады деген қорытынды жасауға болады.

Жасанды интеллект әрдайым материалдық тасымалдаушымен тығыз байланысты деген пікір өте даулы, өйткені мұндай логикаға сәйкес кез-келген компьютерлік бағдарлама материалдық тасымалдаушымен тығыз байланысты. Мұнда ЭЕМ арналған бағдарламаның қандай материалдық ортада екендігі маңызды емес екенін түсіну маңызды, бағдарламалық кодтың өзі құқықтық қорғау объектісі болып табылады. Жасанды интеллектпен жабдықталған робот туралы сөз болғанда, аппараттық кешен құрамындағы жасанды интеллект меншік құқығы объектісі ретінде қарастырылады деп айтуға болады.

Бүгінгі күні жасанды интеллект туралы заңды әзірлеу және қабылдау

күрделі зерттеу және заңнамалық мәселе болып табылады және кейбір ықтимал артықшылықтарға қарамастан, оны жүзеге асыруды қиындататын бірнеше қиындықтар бар:

1. Жасанды интеллект автономды роботтардан бастап деректерді өңдеу алгоритмдеріне дейін көптеген формалар мен қосымшаларға ие. Оның барлық әртүрлілігін ескеретін бірыңғай заңды әзірлеу қиын міндет болуы мүмкін.

2. Жасанды интеллект технологиялары тез дамып келеді және заңнама оларға ілесе алмауы мүмкін. Шамадан тыс реттеу инновацияға кедергі болуы мүмкін.

3. Жасанды интеллект туралы жалпы заңның орнына көптеген елдер автономды көлік құралдары немесе медицинада жасанды интеллектті қолдану сияқты нақты аспектілерді реттейтін заңнаманы әзірлейді.

Жүргізілген талдау нәтижесінде «жасанды интеллект» және «жасанды интеллект технологиялары» санаттары аталмаған авторлық құқық объектілеріне жататындығы, атап айтқанда — шығармашылық интеллектуалдық қызметтің объективті нәтижелері санатына жататындығы анықталды [12].

Осыған байланысты жасанды интеллект туралы біртұтас жан-жақты заң әзірлеу орынсыз болып көрінеді. Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 115-бабы шығармашылық интеллектуалдық қызметтің объективті нәтижелеріне ЭЕМ-ге арналған бағдарламалар, оның ішінде алгоритмдер, мәліметтер мен командалар жиынтығы, ЭЕМ-ге адамның ойлауына (жасанды интеллект) және жасанды интеллект технологияларына еліктей отырып, интеллектуалдық міндеттерді орындауға мүмкіндік беретінін көрсететін ережелер мен толықтыру қисынды болады.

Қорытынды. Талдау барысында «жасанды интеллект» термині «жасанды интеллект технологиялары» терминіне қарағанда мағынасы жағынан кеңірек екендігі анықталды. Жасанды интеллект-бұл азаматтық — құқықтық қатынастардың мүлдем жаңа, бұрын болмаған объектісі емес, авторлық құқықпен қорғалған бұрыннан белгілі объект-бұл компьютерлерге арналған бағдарламаларды қамтитын шығармашылық интеллектуалды қызметтің нәтижесі.

Өз кезегінде, «ЖИ жүйесі» деп аталатын деректерді өңдеу, шешімдерді іздеу процестері мен қызметтері компьютерлерге арналған бағдарламалық шешімдер болып табылады. Осылайша, жасанды интеллекттің құқықтық мәртебесін анықтаудың күрделілігіне байланысты туындауы мүмкін бірқатар мәселелер өздігінен жоғалады.

Осы кезеңде ЖИ туралы заңды әзірлеу орынсыз болып көрінеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Жасанды интеллектті дамытудың 2024 - 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы [Электрондық ресурс]. - Қол жеткізу режимі: <https://legalacts.egov.kz/npa/view?id=14945497> Қаралған күні: 15.06.24
2. Регуляторная политика в сфере искусственного интеллекта: исследование подходов к правовому регулированию [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://vestnik.zqai.kz/index.php/vestnik/article/view/1329> Дата обращения: 16.06.24
3. Правовое регулирование искусственного интеллекта в Казахстане и за рубежом [Электронный ресурс]. - Режим доступа: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=32145977&pos=6;-106#pos=6;-106 Дата обращения: 16.06.24
4. Правовые аспекты задействования технологий искусственного интеллекта и других новейших технологий в стратегическом планировании в государственном управлении [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://km.kazguu.kz/uploads/files/3.%20%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B1%D0%B0%D0%B5%D0%B2%20%D0%90.%D0%9E.%20%D0%A1.%2027-39..pdf> Дата обращения: 16.06.24
5. Балашова, А.И. Искусственный интеллект в авторском и патентном праве: объекты, субъектный состав правоотношений, сроки правовой охраны [Текст] / А.И. Балашова // Журнал Суда по интеллектуальным правам. 2022. № 2 (36). С. 90—98.
6. Балашова, А.И. Правовой режим результатов деятельности искусственного интеллекта: единство и дифференциация подходов [Текст] / А.И. Балашова // Журнал Суда по интеллектуальным правам. 2023. Сентябрь. Вып. 3 (41). С. 190—206.
7. Сесицкий, Е.П. Проблемы правовой охраны результатов, создаваемых системами искусственного интеллекта: Дис. ... канд. юрид. наук. М., 2018. -218 с.
8. Морхат, П.М. Правосубъектность искусственного интеллекта в сфере права интеллектуальной собственности: гражданско-правовые проблемы. Дис. ... д-ра юрид. наук. М., 2018. -420 с.
9. Соменков, С.А. Искусственный интеллект: от объекта к субъекту? [Текст] / С.А. Соменков // Вестник ун-та им. О.Е. Кутафина. 2019. -№ 2.- С. 75—85.
10. «Ақпараттандыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2015 жылғы 24 қарашадағы № 418-V ҚРЗ. [Электрондық ресурс]. - Қол жеткізу режимі: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33885902&doc_id2=33885902#activate_doc=2&pos=3;-98&pos2=229;-104 Қаралған күні: 15.06.24

11. Искусственный интеллект в Казахстане: опасность или прорыв [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.caravan.kz/news/iskusstvennyj-intellekt-v-kazakhstane-opasnost-ili-proryv-962582/> Дата обращения: 16.06.24
12. Понкин, И.В. Искусственный интеллект с точки зрения права [Текст] / И.В. Понкин, А.И. Редькина // Вестник РУДН. 2018.- Т. 22. -№ 1. -С. 91—109.
13. «Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі» Қазақстан Республикасының Кодексі 1994 жылғы 27 желтоқсандағы № 268-ХІІІ. [Электрондық ресурс]. - Қол жеткізу режимі: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061&pos=1710;-36#pos=1710;-36 Қаралған күні: 15.06.24
14. Василевская, Л.Ю. Цифровизация гражданского оборота: правовая характеристика «искусственного интеллекта» и «цифровых» субъектов (цивилистическое исследование): В 5 т. Т. 3. [Текст] / Л.Ю. Василевская, Е.Б. Подузова, Ф.А. Тасалов. - М.: Проспект, 2021.- 197с.

Материал 07.03.24 редакцияға түсті.

А.Н.Кудажанова - Евразийский технологический университет, Алматы, Казахстан

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ОБЪЕКТ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА

Аннотация. В статье аргументируется гипотеза о том, что искусственный интеллект является объектом гражданского права, а также проводится сравнительно-правовой анализ терминов «искусственный интеллект» и «технологии искусственного интеллекта». Разработаны и представлены предложения по совершенствованию гражданско-правового законодательства в части, касающейся определения правового статуса искусственного интеллекта.

Исследование представляет анализ роли искусственного интеллекта в современном обществе с точки зрения гражданского права. Работа обсуждает правовые аспекты использования искусственного интеллекта в различных областях, включая ответственность за действия автономных систем, защиту данных, авторские права и договорные отношения. Автор подчеркивает необходимость разработки и адаптации правовых норм к быстрому развитию технологий, обеспечивая баланс между инновациями и защитой интересов граждан и компаний. Исследование позволяет понять влияние искусственного интеллекта на современное правовое пространство и предлагает рекомендации для законодателей и практикующих юристов.

Ключевые слова:искусственный интеллект, технологии искусственного интеллекта, система искусственного интеллекта, программы для ЭВМ, объекты гражданского права, право интеллектуальной собственности.

A.N.Kulazhanova - Eurasian Technological University, Almaty, Kazakhstan

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS AN OBJECT OF CIVIL LAW

Abstract. The article argues the hypothesis that artificial intelligence is an object of civil law, as well as a comparative legal analysis of the terms "artificial intelligence" and "artificial

intelligence technologies". Proposals have been developed and presented to improve civil law legislation in terms of determining the legal status of artificial intelligence.

The study presents an analysis of the role of artificial intelligence in modern society from the point of view of civil law. The paper discusses the legal aspects of the use of artificial intelligence in various fields, including responsibility for the actions of autonomous systems, data protection, copyrights and contractual relations. The author emphasizes the need to develop and adapt legal norms to the rapid development of technology, ensuring a balance between innovation and protecting the interests of citizens and companies. The study allows us to understand the impact of artificial intelligence on the modern legal space and offers recommendations for legislators and practicing lawyers.

Keywords: artificial intelligence, artificial intelligence technologies, artificial intelligence system, computer programs, objects of civil law, intellectual property law.

References

1. Concept for the development of artificial intelligence for 2024 - 2029 [electronic resource]. Access mode: <https://legalacts.egov.kz/npa/view?id=14945497>
2. Regulatory policy in the field of artificial intelligence: a study of approaches to legal regulation [Electronic resource]. Access mode: <https://vestnik.zqai.kz/index.php/vestnik/article/view/1329>
3. Legal regulation of artificial intelligence in Kazakhstan and abroad [Electronic resource]. Access mode: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=32145977&pos=6;-106#pos=6;-106
4. Legal aspects of the use of artificial intelligence technologies and other new technologies in strategic planning in public administration [Electronic resource]. Access mode: <https://km.kazguu.kz/uploads/files/3.%20%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B1%D0%B0%D0%B5%D0%B2%20%D0%90.%D0%9E.%20%D0%A1.%2027-39..pdf>
5. Balashova A.I. Artificial intelligence in copyright and patent law: objects, subject matter of legal relations, terms of legal protection // Journal of the Court of Intellectual Property Rights. 2022. No. 2 (36). pp. 90-98.
6. Balashova A.I. The legal regime of the results of artificial intelligence: unity and differentiation of approaches // Journal of the Court of Intellectual Rights. 2023. September. Issue 3 (41). pp. 190-206.
7. Sesitsky E.P. Problems of legal protection of results created by artificial intelligence systems: Dis. ... cand. Jurid. M., 2018. -218 p.
8. Morkhat P.M. The legal personality of artificial intelligence in the field of intellectual property law: civil law problems. Dis. ...Dr. Jurid. M., 2018. -420 p.
9. Somenkov S.A. Artificial intelligence: from object to subject? // Bulletin of the O.E. Kutafin University. 2019. -No. 2.- pp. 75-85.
10. The law of the Republic of Kazakhstan" on Informatization " dated November 24, 2015 No. 418-V kr. [Electronic resource]. Access режимі: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33885902&doc_id2=33885902#activate_doc=2&pos=3;-98&pos2=229;-104 review date: 15.06.24

11. Intelligence in Kazakhstan: treachery or the use of [electronic resource]. Access mode: <https://www.caravan.kz/news/iskusstvennyjj-intellekt-v-kazakhstane-opasnost-ili-proryv-962582/> / image date: 16.06.24
12. Ponkin, I. V. Iskusstvennyi intelligentsia with tochki zrenia prava [text] / I. V. Ponkin, A. I. Redkina // Vestnik RUDN. 2018. - VOL. 22. - NO. 1. - PP. 91-109.
13. Civil Code of the Republic of Kazakhstan. Code of the Republic of Kazakhstan dated December 27, 1994 No. 268-XIII. [Electronic resource]. Access mode: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061&pos=1710;-36#pos=1710;-36 views: 15.06.24
14. Vasilevskaya, L. Yu. Digitalization of the population: true characteristics of scientific intelligence and digital subjects: in 5 Т. Т. 3. [text] / L. Yu. Vasilevskaya, E. B. Poduzova, F. A. Tasalov. - М.: prospect, 2021. - 197С.

Мақалаға сілтеме: Құлажанова, А.Н. Жасанды интеллект азаматтық құқық объектісі ретінде [Мәтін] / А.Н. Құлажанова // *Dulaty University Хабаршысы*. – 2024. - №3. – Б. 143-151
<https://doi.org/10.55956/HUFB6983>